

ACC. N:R M. 16442: 1-18.

Landskap: *Västergötland* Upptecknare: *Olga Jacobson, Göttingström*  
Härad: *Kind* Berättare: " "  
Socken: *Kittorp* Berättarens yrke: *fru*  
Uppteckningsår: *1965* Född år *1879* i *Kittorp*

FOLKLIVS-  
ARKIVET  
LUND

*Kor och oxar som drages, sk och skiltverkning.*

*LWF 125*

*s. 1-18.*

*(foton sid. 5a, 16-18.)*

Skriv endast på denna sida.

KOR OCH OXAR SOM DRAGARE, OK OCH OKTILLVERKNING

Denna frågelista är utarbetad av Institut für deutsche Volkskunde i Berlin, som anhållit att få den utsänd i olika länder, bl a i Sverige. Vi vore tacksamma om Ni i görligaste mån ville besvara den och på så sätt understödja det för folklivsforskningen så viktiga internationella samarbetet. Frågelistan är av oss endast översatt till svenska, ej omarbetad med hänsyn till svenska förhållanden. Kan Ni ej besvara den så redogör för orsaken härtill.

1. Vilka dragdjur användes allmännast i Er trakt a) före 1900 b) c:a 1900, c) c:a 1950 d) 1962?
2. Vilka koraser användes som dragdjur? a) Av vilka orsaker? b) Var de speciella mjölkorna av samma ras?
3. För vilka arbeten (allt efter årstider) användes än i dag nötkreatur (kor eller oxar?) som dragare?
4. Om kor eller oxar numera ej användes som dragdjur för vilka arbeten användes de a) före 1900 b) omkring 1900 c) omkring 1950?
5. Om kor eller oxar inte längre användes som dragdjur vilka var då orsakerna till att man upphörde härmed (t ex djurskyddsbestämmelser, anskaffning av traktorer, förändringar inom boskapsskötseln eller jordbruket)? Sedan när användes ej längre hornboskap som dragdjur? Var det korna eller oxarna man först slutade att använda som dragare? Orsakerna till ordningsföljden?
6. Hur mycket jord (angives i hektar) ägde de som använde dragkor? Var de uteslutande jorbrukare?
7. Besvara föregående fråga även vad beträffar dragoxarna.
8. Hur stora var de jordbruk där man blott använde hästar som dragare?

9. Vad kallades de bönder som till dragare endast använde a) kor b) oxar c) hästar?
10. Förekom stridigheter eller gnabb mellan "hästbönder" och "kobönder" i Er trakt? Såg hästbönderna ner på kobönderna? Beskriv noga hur motsättningen yttrade sig. Känner Ni till gamla berättelser, sägner eller skämt om kobönder? Känner Ni till sådana om motsättningar mellan hästbönder och kobönder? Besvara ovanstående frågor även med hänsyn till förhållandet mellan "oxbönder" och "hästbönder".
11. Leddes dragoxarna eller dragkorna under arbetet? a) Av vem? b) Vid vilket arbete? c) Varför? Styrdes de med tömmar eller rep? Var fästes dessa (t ex vid betslet eller hornspetsen)? Drev man på djuren med piska eller med en spetsig käpp?
12. Hur många timmar arbetade dragkorna vid a) plöjning b) harvning c) dragning av radsånings- eller skördemaskin d) dragning av höst- eller annan arbetsvagn? e) När och hur ofta fick de vila? f) Lät man djuren avlösa varandra? g) Till vilken ålder var dragkorna i allmänhet arbetsdugliga? h) Besvara ovanstående frågor även med hänsyn till dragoxarna.
13. Känner Ni till ordspråk, talesätt eller skämthistorier som på ett eller annat sätt anknyter till dragoxens eller dragkons arbetsprestationer?
14. Användes oxar resp. kor för uteslutande tungt eller lätt dragarbete? Spände man dem också för a) brudvagnen b) likvagnen c) reste man till marknader efter dem? Spelade de någon roll vid a) årsfesterna b) vid livets högtider c) vid helgondagar d) vid kyrkliga fester? Förekom i Er trakt omridning med hästar? Vid vilka tillfällen? Besvara dessa frågor även med avseende på nutida förhållanden.
15. Känner Ni till fall då nötkreatur spänts samman med hästar? Vad för slags arbete gällde det då? Vid vilken sida (från anspännarens håll sett) ställdes hästen? Var det alltid samma sida?
16. Vem skötte dragoxarna och dragkorna? a) Var det någon bland tjänstefolket som var speciellt ansvarig för dessa? b) Hade han någon särskild benämning? c) Vari bestod hans arbete? d) Intog han någon särställning bland tjänarna? e) Erhöll dragoxarna eller dragkorna speciell omvårdnad? f) Vari bestod denna? g) Vem skötte mjölkorna? h) Var utfordringen olika för dragkor och mjölkkor? Vari bestod i så fall skillnaden?

17. Var vistades dragkorna och dragoxarna då de ej var i arbete?
18. Skildra utförligt hur det gick till att vänja kor resp. oxar vid dragarbete. Hur gamla skulle de vara? Använde man de vanliga arbetsoken vid tämjningen? Hur lång tid tog tämjningen? Har läsningar eller besvärjelse förekommit då djuret varit alltför motsträvt? Vilka? Finns det ordspråk eller skämthistorier som hänför sig till tämjningen? Hur avgjordes om ett djur var lämpat för dragarbete eller ej? Vem avgjorde detta? Skulle tämjningen påbörjas någon särskild kalenderdag?
19. Kastrerades tjurkalven som bestämts till dragare av veterinären eller av någon läkekunnig lekman? Vilka redskap använde den läkekunnige? Använde han läsningar och besvärjelser? Skriv i så fall ned ordalydelsen. Nämn om möjligt den dialektala benämningen på de olika arbetsmomenten och på redskapen. Hur gammalt skulle djuret vara då det kastrerades? När på året utfördes kastreringen?
20. Vem brukade skära och beslå klövarna? Skildra utförligt hur detta gick till. Nämn också vilka klövsjukdomar som förekom och hur de behandlades, (se frågorna under punkt 29-30). Vilken tid på året brukade skärning och skoning äga rum?
21. Vem rättade hornen när de satt för tätt eller för glest? Vilka redskap användes och hur tillgick rättningen? Hur lång tid tog det innan felet var avhjälpt? Hur gammalt skulle djuret vara? Förekom läsningar eller besvärjelser medan justeringen pågick? Vid vilken tid på året brukade rättningen ske? Varför ansåg bönderna att det var nödvändigt att rätta hornen?
22. Vilka typer av dragok (se bifogade teckningar) användes i Er trakt? Vilka var avsedda a) speciellt för kor b) speciellt för oxar? Vad kallades oket och dess olika delar på traktens dialekt (använd siffrorna och bokstavsbe-teckningen på teckningarna)? Vilket material (t. ex. träslag) användes till oket och dess olika delar? Skiljer sig de ok som användes i Er trakt från de här avbildade? Vari består skillnaden? Bifoga om möjligt foto eller teckning med angivande av mått.
23. Hade man särskilda ok a) för plogen, b) för vagnen? Orsaken härtill? Vari bestod skillnaden? Gör en ritning som visar hur de skiljde sig från varandra. Hade de olika oken också olika benämningar?

24. Vilka fördelar och vilka nackdelar hade enligt böndernas mening de ok som brukades i Er hemtrakt?
25. Var de i Er trakt brukliga oxoken dekorerade (målning, snidning, karvsnitt, glödrkning etc.)? Vilken utsmyckning var vanligast? Bifoga om möjligt en teckning eller ett foto av ett dekorerat ok. Använde man de utsmyckade oken till vardags eller bara vid högtidliga tillfällen?
26. Vårdade man oken? Sågs de ofta över? Av vem? På vad sätt?
27. Spelade de i Er trakt använda oken någon roll a) vid bestämda fester b) på någon särskild kalenderdag c) i samband med helgondyrkan? Känner Ni till orts- och familjevapen i vilka något av de avbildade oken förekommer? Vet Ni några sägner, skänthistorier, visor eller ordspråk i vilka ok omnämnes? Skriv i så fall ned dem.
28. Hur fästes oket vid dragstången? Använde man härtill a) en järn- eller trä-sprint b) hängde man stången i en läder- eller järnring c) förband man stång och ok med rep eller läderremmar?
29. Skildra utförligt hur det gick till att spänna för en dragoxe eller dragko (rita gärna). Vilka försiktighetsmått iaktogs och vilka medel användes för att skydda dragdjuret från tryckskador och skavsår? Föreskrevs sådana åtgärder av veterinären eller av någon läkekunnig lekman? Förekom signier och besvärjelser för att förhindra tryckskador och skavsår.
30. Var det veterinären eller någon läkekunnig lekman som behandlade djuret om det skadade sig under arbetet? Vilka medel användes? Använde man läsningar och besvärjelseformler för att påskynda läkningen? Skriv i så fall ned dem. Vad kallades de olika åkommorna som djuren ådrog sig på grund av dragarbetet? Vilka var vanligast?
31. Vem tillverkade de i trakten vanliga oken? a) Byhantverkare (t ex vagnmakare, sadelmakare, smed)? b) Fanns det någon hantverkare som uteslutande tillverkade oxok? Vilken var hans officiella yrkesbeteckning? c) Fanns det hantverkare (vilka?) som ibland (när?) gick från by till by för att reparera eller tillverka ok? d) Tillverkade bönderna själva sina dragok? e) På vad sätt skilde sig de hantverksmässigt framställda oken från de hemmagjorda? f) Vem reparerade oken?

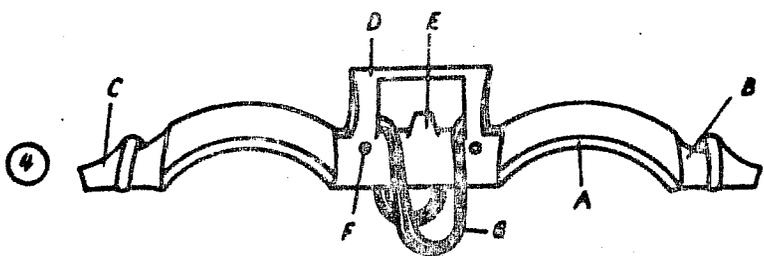
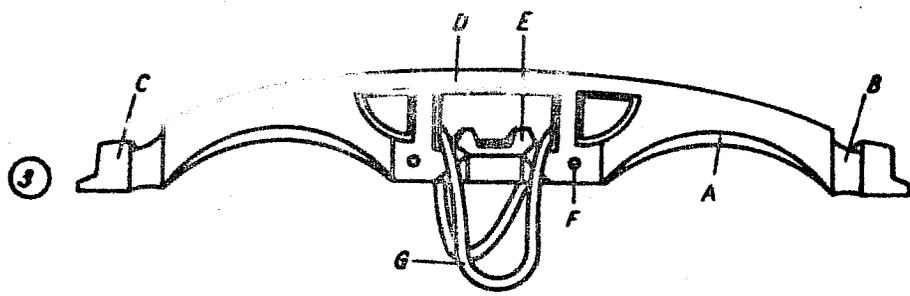
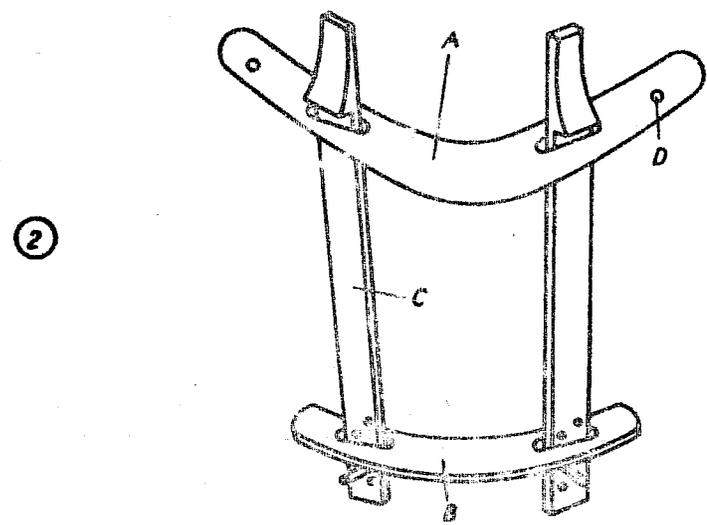
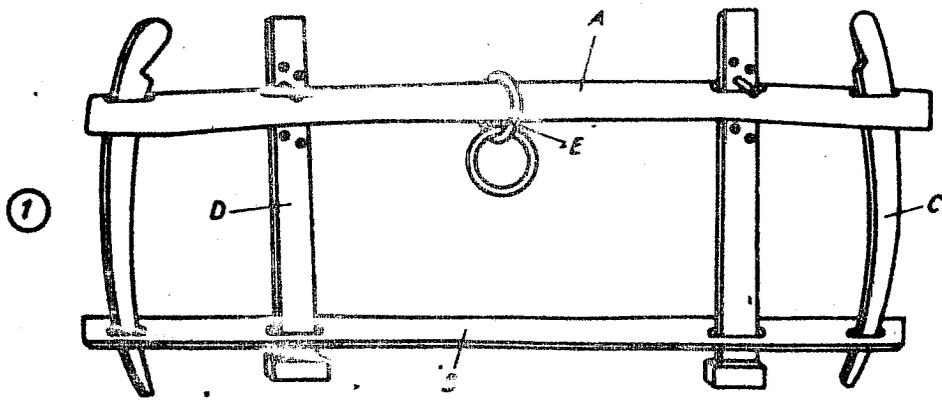
32. Förekom fabriksmässig tillverkning av oxok? (Nämn en sådan firma).  
Var kunde man köpa eller beställa dem (t ex på kreatursmarknader)?  
Fanns det någon skillnad mellan fabrikenas och hantverkarnas ok? Vari  
bestod denna? Hur stor var prisskillnaden? Sålades oxok av kringresande  
försäljare?
33. Hade hantverkarna ok på lager eller tillverkade de dem endast på beställ-  
ning? Hur stort var försäljningsområdet?
34. Fanns det förlagor, mönsterböcker el. dyl. efter vilka man själv kunde  
tillverka oken eller åtminstone dekorera dem? Dekorerade bönderna  
också de ok de själva tillverkade? Skiljde sig denna utsmyckning från  
hantverkarnas? På vad sätt?
35. Alla slags foto och teckningar av anspända dragdjur i arbete mottages  
tacksamt.
36. Vilken sagesman har lämnat upplysningarna?  
Namn, förnamn, född när och var? Yrke, titel. Bosatt på orten sedan när?  
Ortens invånare antal?

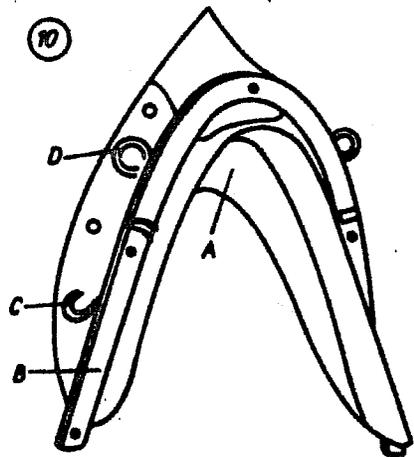
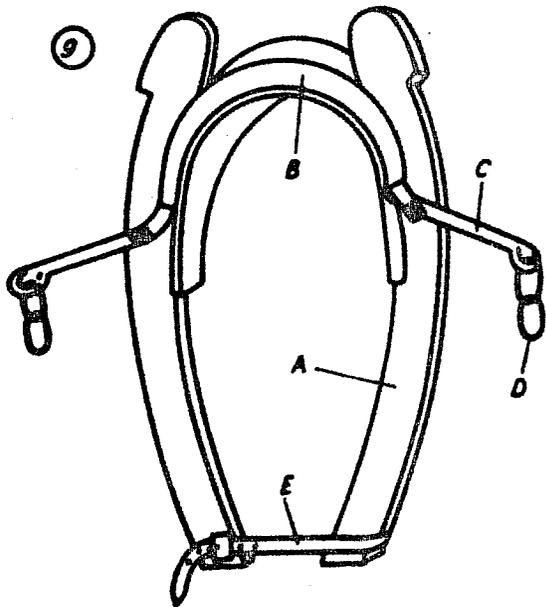
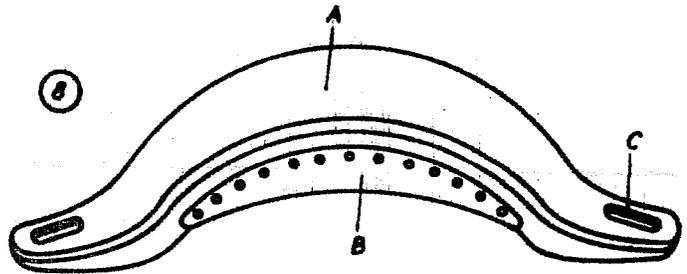
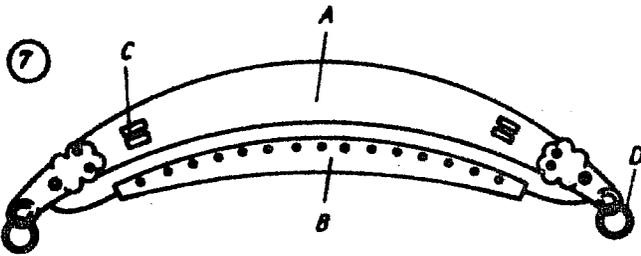
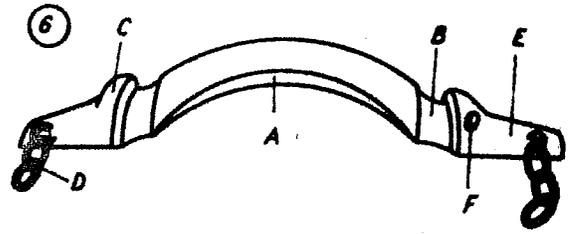
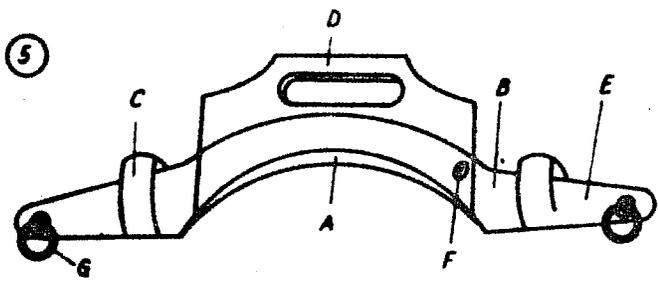
Upptecknat av: \_\_\_\_\_

Månad: \_\_\_\_\_

År: \_\_\_\_\_

September 1964





16442:1.

ACC. N:R

M. h.

FOLKLIVS-  
ARKIVET  
LUND

- Kor + oxar som dragare. Bl. och st. tillverkning.
1. I Nittorps socken användes som dragdjur allmänt a) före 1900 stutar och oxar b) ca 1900 stutar och oxar, 1910 började bönderna köpa hästar sådana hade funnits på en del gårdar men de användes till skjutar, gästgivar och andra till postkörning och privata skjutar samt för harv + vält i jordbruket och körning av täd o.d., oxarna användes alljämt till tyngre körslor. c) 1950 hästar, oxar och någon enda traktor. d) 1963 hästar och traktor ofta endast traktor. Numera mest traktor.
  2. Kor som dragdjur har inte använts i Nittorp annat än där man inte kunde ha mer än ett par el. 3. nötkreatur, då Tämjdes korna, någon hade en enbetross och en ko eller bara oxen, den tyngsta plöjningen lade man till till knektens privilegium hörde att potetbönderna skulle utföra körslorna på hans tomt. Jag vet inte vad ras de hade de p. m. röda, grålliga, bjälliga korna.

30/3-65

- Det var förstås samma par i kör- och mjölkkor  
emellan småbrukarna inte hade mer än 1, 2 eller 3.  
I många år har här funnits parkor både ptam-  
boks förda och andra. De användas aldrig som dragare.
3. Här har inte funnits en oxe på många år och numera  
finns här ingen tam ko (d.v.s. körtam).
  4. Oxar och kor användes till alla körslor förr (se 1) jag  
minns att en bonde skjutsade sin gamla mor till  
koffikan på en "pinnekärra" förpänd med en arbets-  
ox. Då minns jag att hemmansägarna närmast  
landsvägen hade att köra snöplo-  
gen vid behov. de spände då 3-4 par oxar för den stora snöplo-  
gen, det fanns en sådan upprett med en fjär-  
dingsvägs ( $\frac{1}{4}$  mil) mellanrum vid landsvägen, det  
stod många män bakpå för att pressa ner plo-  
gen.
  5. Att man upphörde med nötkreatur som dragare  
berodde väl på att det var lättare och gick fortare  
att köra med hästar i plo-  
gen och på jordbruket.

16442:3.

ACC. N:R M. 3

FOLKLIVS-  
ARKIVET  
LUND

Jag minns att när Borås - Alvesta järnväg blev byggd, invigd 1902, fick skogsavverkningen fart. Värmsbolag och enskilda köpte skog och avverkade, huggare fanns det gott om men ovana, då rekvisiterades någon van huggare hit och så kommo Värmlänningar med hästar och behändiga släp- och lastkärror i några vintrar och körde. Min make och några andra foras upp till Vara och andra marknader i Skaraborgs län och till Falkenberg + andra platser i Halland och köpte vagnslastvis med föl och unghästar, som de sedan sålde här i bygden och så kom hästaveln i gång. Detta började ca 1910 och fortsatte ett 10-tal år. Någon äldre jordbrukare ville inte köra häst och inte bedes den mellangift på tama och otama. Hutar han varit van<sup>de</sup> fortsatte till fram emot 1950 med sina stutar och oxar, många hade både oxar hästar annars.

16442:4.

ACC. N:R M. HFOLKLIVS-  
ARKIVET  
LUND

6. Den som använde dragkor hade väl 2-3 har åkerjord och någon betesmark, de "gingo bort på arbete" eller hade något annat förvärsarbete bredvid jordbruket hemma. Den siste jag såg kora med kor var Gunnar Magnusson Karlslund vid Fölingstorp född i Salstorp år 1900. Karlslund är en låganhet om 18 hektar därav 2 har åker och resten skogs- + betesmark. De hade två köttarna kor, gris + höns. Magnusson pysslade först med skomakeri och sedan med hemsömnad som är så vanlig här i knallebygden. Hustrun + barnen hjälpte till, de hade verkstad och två rum i en granngård. År 1956 sålde han korna och slutade upp med jordbruket. Nu har han köpt ett hus här i Fölingstorp byggt om det med källarvåning för pyssverktyg m.m. och har fullt modernt med två rum + kök i 1ste vån. och 2 rum m.m. i andra. Jag vet att hans äldste dotter har ett foto där hennes son i 3 års ålder står och ligger i Tommarna på korna och Magnusson står plögen men de ha klistrat in det i ett album så de förs inte ta loss det och låna ut det.

7. Dragorlar användes på gårdar av olika storlek. Stutar på 3-7 kor, oxar på 8-10 kor gårdar, på större gårdar hade man flera par.
8. 8+10 kor och mera.
9. Jag har aldrig hört andra "titlasi" än Torvare, bönder eller jordbrukare ibland lantbrukare. En enda godsägare finns här i Nätterup men han har bara ett halvt mantl. d.ä. 70 tunnland åker.
10. Jag svarar nej på alla de frågorna.
11. Stutar och kor ledades tillsammans de var fama och sedan var vem man kunde få därtill vid plöjning. De första slättermaskinerna kördes någon gång med oxar. c) För att fåorna skulle bli rakare. Man styrde med Fömmar av rep, läder eller "svinahårsprep". Fömmarna kallades ydd och var fastsatt vid roten på hornen (Betel användes endast på hästar). Man drov på med en hemmagjord liten piska.
12. Arbetsdagen var lång både för folk och få, men man var rädd om djuren och de fingo långa pauser både för att äta och dröjja. g) Kor och oxar ansågs för gamla att draga

vid 12-14 års ålder. Jag såg dock ett par oxar <sup>ca</sup> 1920 som var 17 år gamla, det var ingen vacker syn.

13. Näs.

14. Oxar användes mest till tungt arbete, där man inte hade nog starka oxar körde två grannar ihop för plögen och de andra tunga körslorna, man körde då "i spann" och först hos den ene och på den andra, man den som ingen häst hade använde ju oxarna också (se 4) man spände dem aldrig för boudvagn eller likvagn men väl för kvarnavagnen, kalk- eller konstgödselvagnen o.d. och på förstås när man for till marknaden då ju oxarna byttes mot stutar, mallångiften spelade en stor roll i årsbudgeten. De spelade ingen roll i livets högtider o.d., det enda jag i den vägen hört i mitt liv var när Anders-Josef Pettersson i Odegårde skötsade sin mor till kyrkan (se 4) men det gjorde han ofta och jag såg det själv. Ridning förekom ytterst sällan, omridning har jag aldrig hört om, detsamma gäller nutida förhållanden.

15. Att nötkreatur och häst spändes sammman förekom vid

- plöjning, man ställde dock alltid hästen till höger.  
Jag hörde någon gång att en gubbe spärrat kora i kärin-  
ga för arjsskrokan man då vet ja inte vacken som gick  
te höger. Många patta en hästom och bredvid dem otamne stutem.
16. På två små gårdar att där förekom dragkor var det alltid hus-  
bondfolket själva som gjorde allt arbete med de små barnens hjälp.  
På Reutersbergs gård var jag att åksapiga hjälpte lagars-  
piga må mjölkninga ungefär 1860. Bunnas skötte bonden  
själv utfordring och utgödsling (måkinga) hustrun mjölkade  
fordrade smärjor o.d. som regel, de hjälptes åt med allt ibland  
men jag vet aldrig någon man som handmjölkade före 1920.  
På stora gårdar skötte varje dräng det par oxar han själv  
körde. Stalldrängen skötte hästarna, i dragarnas åtnjötta spe-  
siell omvårdnad och fångt bättre foder när arbetet var hårt.  
Korna sköttes av kogubben och lagarspiga, husbondfolket  
brödde tillsyn och skötte en del såvida inte de hade annan be-  
sättning.
17. Alla djur vistades i stall- och lugårdar vintertid och på bete som-  
martid.

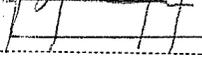
18. Någon ledde den ena kon eller ovan (stutan) först i löcker, sedan prändes parat för en vagn eller kälke. det var ju lite bråk i början men en van körare fick snart bukt med <sup>det</sup> jag tror de vanliga osten användes. Tämningarna tog olika tid, vi köpte alltid tama och var däravfar (närmaste gränne) köpte eller "lade på" (födde upp) stutar som han tämde, jag tror inte han behövde mer än ett par veckor att få dem tama. Jag frågade ett par gubbar i dag om de hört något om läsningar och besvärjelsen vid tämning av stutar: "ja då" sade den ene, "da svore på då och när stuta bråka" jag sade att det var inte fråga om pundermar utan om någon övertro att med hjälp av högre makter lyckas, sådant hade de aldrig hört talas om, och jag tror aldrig det förekommit här. Ordspåk vid tämningarna har jag aldrig hört och av skämt endast att Ehiller i Grimsås sade till sina pyssnerligen motsträviga stutar: "Om i inte ä pñälla påljer ja er till Janne i Moghult" (Janne Larsson var en vild känd kroatiskare)

Stutarna fämjades vid två års ålder, om de voro lämpliga för dragarbete på varje erfaren djurägare. Vi ha aldrig hört om någon särskild kalvderdag, då fämningen skulle påbörjas.

19. Djurkalvarna kasterrades av någon därtill van person, det gjordes ofta <sup>rekri</sup> på badarna som var avsedda att slaktas som ungdjur, de gingo svällare på bota då operationen utfördes med en skarp kniv och såret tvättades med brännin, sublimatlösning s. d. Lösning eller besväjelse förekom ej. Den dialektala benämningen på kastration var gälla. Kalven gälldes vid 3 veckors ålder vilken tid på året som helst.

20. Skära klövar gjorde bönderna själva på våren med någon grannes hjälp. Beakor och bom fanns att köpa i närmaste lanthandel. Skada gjorde bönderna också själva, det var nödvändigt vintertid. Klövsjukdom var mest ovan d. v. s. på mellans klövarna, som insätt, bot användes en deg av isten kvavel och orten, på pären ströks fjära eller "fredingspieter".

21. Hornen sköttes också av djurens ägare med hjälp av den närboende som var skickligast därtill. Man kotte en pösa och trädde på hornet för att mjuka upp det något på potten mass på något slags klämmer och försökte potta till hornen, viktigt var också att påga av krokiga horn på att de inte växer i botten. Att potta hornen gjordes för att hornstyglarna skulle ligga bättre.

22. Jag bifogar ett urklipp ur Ullrichshagens Tidning med foto av ett oxskipage, så har jag skaffat foto av ett bärsk, man la det på nacken och hängde ett ämbar eller en hink i vardera krok, på gick det mycket lättare att bära. Vidare av att enbetsok och ett pläck flera foto har jag inte kunnat få, här finns man de bita antingen i filmkullar eller inklistrade i album d. v. s. <sup>av</sup> fotet på öken i arbete. Oken tycks inte vara mycket lika i Sydkand och här. Utom pläck och enbetsok användes präng  när djuren kördes i löske, pläck där vänstra kroken var längre än den högra, de användes när man körde på potatisen (den växande) på att oxen skulle trampas i fåren ä inte i jorden. Pläckok var en post.

## Ulricehamn vintern 1911



År 1911 i början av året togs den här bilden på Storgatan i Ulricehamn. Bakom kameran stod konsuln och skeppsredaren Axel Jonsson, Göteborg och damen t. h. är hans privatsköterska, Rödkorssystemen Ann-Charlotte, som sedermera blev maka till apotekare C. A. Svensson. Konsul Jonsson vårdade sin hälsa på då-

varande sanatoriet, och på den tiden var det vanligt att gästerna vintertid åkte efter släde ned till staden. Det fanns inga bilar att anlita, och ingen sand spred man på vägarna.

Två stadiga oxar är som synes spända för släden, och man kan väl gissa att de i enlighet med sin natur tog det ganska lugnt

— även om kusken, som i det här fallet är Andersson på Vackebacka, var utrustad med piska.

Den Stenlundska affären har bibehållits tämligen lika genom alla åren, enda skillnaden tycks vara att huset numera är rappat. I huset t. h. fans redan på den tiden en bosättningsaffär och dessutom ett bageri och en manufakturaffär.

Som material. Fyll ok användes helst björk eller ask.

23. Jag tror inte man hade på många ~~ok~~ av var part, kanske då något lättare att använda ibland de av asp.

24. Bänderna ansågs nog att oken var användbara.

25. Oket var oftast strukt med linolja för att ej röta. Någon hade visst oket målat, det kunde också vara försedd med ägarens initialer inbrända eller inskrivna.

26. Ja oken värddades, man såg till att de ej onödigtvis utstöttes för röta och att inte flisor eller ojämnheter gjorde djuren illa.

27. Varken jag eller de jag talat vid har hört något om dessa frågor. Jag hörde förr talas om att man lade en om undas lade-gäudsfröskele, att man förstis satte stål över dörren, att man gjorde en kaka av julbrödet i pådsbingen för att dela den och ge åt dragarna när vintersetet började, så de skulle orka bättre vet jag, det gjorde vår darsnor. Man sade om ett par goda kamrater att de drö plättok och om den som gärna var tillsammans att "du ä' som da i're chade ihop," men religiösa signifier e.d. vet jag inget om.

28. Oket fästes något olikas vid dragstängen (drätta). Man hade en stadig krok i oket, i drätta satt en kapp med en iträdd järnsing, ringen trädde på kroken i oket, man kunde också koppla ihop ok och drätt med två kappar genom vilka trädde en kprint kallad tirsten eller tistel. Vid körning på branten (berg) i skogen och på ojämna vägar hade man hinder ty (det spändes på oket och gick bort till pumpen på oxen. På släcken fanns tjäkröp som fäste ihop släarna på omse bidor om oxens hals under densamma.

29. Om djuren ej vore körtarna eller eljest bråda att spänna för drog man fram vagnen mot en vägg på nära att man bara fick släckarna framför, satte drätta uppåt och ledde fram djuren, på tog man pjälv eller med någon annans hjälp mer drätta i fäste den i oket, tog tag i de vid korntygglarna fäste förmarna och körde. Körtarna djur gingo på snällt på var sin sida om drätta, det var bara att haka fast och köra. För att skydda djuren

Med skarsån kunde man första tiden lägga ludet skinn  
 under oket, och så fingo dock snart på tjocka vatten  
 på nacken att det höll stora påfrestningar. När man  
 körde kommanderade man djuren genom ett rop  
 hyst åt fröen till vänster och på till höger. Se M. 14.

30. I Vittorp bodde en veterinär J. F. Lindberg född 1834 d. 1906,  
 han hade hunnit långt i skolan man tog aldrig examen, han  
 ansågs skicklig i sitt kall och ansågs mycket i Kländ.  
 Han behandlade djuren om de blev sjuka eller skadade  
 sig. Han använde medel som köpta på apotek. Han pro-  
 bade mest "Turmas bövlar", men signorien och besvär-  
 jelser använde han aldrig.

31. "Vem tillverkade oken?" Ja här fanns ju smedare, vagn-  
 makare, smed, träskomakare m.m., men någon som  
 utslutande gjorde och här jag aldrig hört om. Smeden  
 fick väl göra metalldelarna och träarbetet utfördes väl  
 av den som fått ord om sig att göra gosa ok. Reparera-  
 sken gick nog inte, en laglappan skulle skadat djuren.

16442:15.  
ACC. N:R M. H

FOLKLIVS-  
ARKIVET  
LUND

32. Fabriksmässig tillverkning av sock förskön ej här på trakten. Jag såg allt möjligt på masknaderna, vagnar, bälkar, alla möjliga handredskap, men ok kan jag aldrig minnas att jag sett ej håller att de kringfördes av försäljare. Ett ok var påkört mycket starkt och beköptes det sålken nyanskaffning.
33. Nej hanterarkars hade inte ok på lager.
34. Jag tror inte att det fanns mönsterböcker eller dylikt nytt ok gjordes nog efter förebild av ett gammalt.
35. Jag har inte kunnat få tag i fler foto än de närlutna.
36. Jag minns det mesta självt och på hem jag frågat en del.

Bilagga till svar 29 på ACC. N:R M 13

För att få oxarna att stanna skulle man mystra d. v. s. frambringa ett vinande ljud genom att drä in läpparna i motsats till vissling då man ju fristar ut dem.

M. 16442 : 16.

FOLKLIVSARKIVET  
LUND

Västergötland  
Kinds hd.  
Nitterps sn.



Bärok (förvarat i Nitterps hembygdsstuga).

Foto: Olle Fredriksson,  
Backen, Nitterp, Dalstorp  
år 1965

Inlämn. av fru Olga Jacobsson, 1965

M. 16442 = 17.

Västergötland  
Kinds hd.  
Nittorps sn.

FOLKLIVSARKIVET  
LUND



Enbetsok (förvarat i Nittorps hembygdsstuga.)

Foto: Olle Fredriksson,  
Backen, Nittorp, Dalstorp  
år 1965

Inlämn. av fru Olga Jacobsson, 1965

M. 16442:18.

FOLKLIVSARKIVET  
LUND

Västergötland  
Kinds hd.  
Nitterps sn.



Slåok (förvarat i Nitterps hembygdsstuga.)

Foto: Olle Fredriksson,  
Backen, Nitterp, Dalstorp  
år 1965

Inlämn. av fru Olga Jacobsson,  
1965